

УДК 373.1:796

Пелешенко І. М.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. Розглянуто результати соціологічного дослідження, проведеного серед 1372 батьків учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів Харківської області. Встановлено, що близько половини батьків школярів незадоволені системою оцінювання фізичної підготовленості їх дітей. Батьки вважають, що система тестування повинна містити декілька вправ, що визначають розвиток кожної фізичної якості, та повинна бути доступною для дітей, які мають послаблене здоров'я. Також респонденти виказують побажання щодо введення до навчальної програми спеціального модулю щодо технічної та фізичної підготовки школярів до тестування.

Ключові слова: опитування, тестування, школярі, фізичні якості, фізична підготовленість, оцінювання.

Вступ. Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 515-р від 13.05.2009 р. «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розроблення проектів «Положення про фізкультурно-оздоровчий комплекс «Крок до здоров'я» та методичних рекомендацій щодо забезпечення рухової активності учнів і студентів у навчальний та позаурочний час», а також ряду інших нормативних актів, у сучасній системі загальної середньої освіти існує нагальна необхідність для розробки нових педагогічних підходів до визначення рівня фізичної підготовленості школярів та модельних характеристик розвитку фізичних якостей [1; 5; 6]. Особливо важливим етапом становлення фізичного здоров'я дитини є вік, який припадає на навчання у 1–4 класах загальноосвітніх навчальних закладів. Як свідчать статистичні дані, якщо до школи вступає незначна кількість дітей, що мають деякі порушення у здоров'ї, то до кінця початкової школи їх кількість становить близько 30%, а по закінченні основної школи – вже до 65% [8; 9].

Отже, виходячи з тих цілей, які передбачені у Положенні про Всеукраїнський фізкультурно-оздоровчий комплекс тестування школярів «Крок до здоров'я» [6; 7], а саме: визначення та контроль рівня особистого фізичного розвитку та здоров'я школярів; оцінка фізичного здоров'я кожного школяра, виявлення його відстаючих показників для подальшої розробки індивідуальних програм для їх покращення; виховання у школярів відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як найвищої індивідуальної та суспільної цінності; формування у дітей та учнівської молоді навичок здорового способу життя; створення умов для об'єктивної самооцінки та самовдосконалення; збільшення рухової активності школярів – є об'єктивним з'ясувати соціальні передумови, які б дозволили вдосконалити методику визначення безпечного рівня розвитку фізичних якостей школярів, а також, у подальшому, сприяли би процесу визначення модельних характеристик фізичної підготовленості учнів початкової ланки школи [2–4; 10].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано у рамках Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. з теми 1.3 – «Парадигма здорового способу життя в дискур-

сах фізичного виховання і спорту. Номер державної реєстрації: 0111U001716. А також в рамках плану науково-дослідної роботи факультету фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Мета дослідження полягає у визначенні соціальних передумов модернізації системи оцінювання стану фізичної підготовленості в учнів початкової школи.

Матеріал і методи дослідження. З метою з'ясування ставлення батьків учнів до системи оцінювання у процесі дослідження було проведено соціальне опитування серед батьків, діти яких навчаються у 1–4 класах шкіл міста Харків (483 чол.) та Харківської області (889 чол.). Результати опитування відображені у табл. 1–2.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз матеріалів табл. 1 показав, що близько половини батьків (49,7%) учнів міста Харків не задоволені існуючою системою оцінювання розвитку фізичних якостей та фізичного розвитку. Головним її недоліком 51,7% респондентів вважають її необ'єктивність, а по-друге (64%) – неможливість визначити рівень фізичної підготовленості в учнів, які мають відхилення у здоров'ї.

Це, на їх думку, знижує мотивацію дітей до рухової активності. Опитані батьки також вважають, що сам комплекс вправ на визначення фізичної підготовленості повинен бути більш змістовним, і на оцінювання ступеня розвитку однієї якості повинно бути запропоновано як мінімум дві вправи. Так вважає 35,9% батьків. Крім того, 37% опитаних мають точку зору, що кількість тестових вправ повинна підбиратися у відповідності до кількості груп м'язів, з метою найбільшої об'єктивності оцінювання.

Аналіз табл. 1 також показав, що, на думку більшості батьків (58,7%), при розробці тестів та нормативів до них в першу чергу необхідно враховувати медичні показники дітей, але тестування повинно відбуватися. Також, на думку третини респондентів (29,2%), слід більшу увагу приділяти набору тих тестових вправ, за допомогою яких можна визначити розвиток фізичної якості в конкретний сенситивний період. Для найбільш ефективного процесу оцінювання розвитку фізичних якостей та фізичного розвитку, переважна більшість 75,6% (!) батьків запропонувала ввести до матеріалів навчальної програми окремий

Таблиця 1
Результати опитування батьків учнів шкіл м. Харкова (n=483)

Напрямок опитування	Результат
Система оцінювання навчальних досягнень школярів з фізичної культури не влаштовує	49,7
Існуюча система оцінювання не є об'єктивною щодо рівня фізичного розвитку учнів	51,7
Існуюча система оцінювання не допускає оцінювання рівня розвитку фізичних якостей у школярів, що мають відхилення в стані здоров'я	64
У тест на розвиток однієї фізичної якості повинно бути включено:	
А) 1 вправу	12,4
Б) 2 вправи	35,9
В) 3 і більше вправ	14,7
Г) залежно від груп м'язів	37
При складанні тестового нормативу для кожної паралелі класів у більшій мірі повинен враховуватися чинник:	
А) сенситивні періоди розвитку фізичних якостей	29,2
Б) медичні показники	56
В) правильне технічне виконання тестової вправи	14,8
Запропонували виділити в окремий модуль програми матеріали, що стосуються контрольних і тестових нормативів, з умовою входження в нього технічної підготовки учнів до цих тестів	75,6

Таблиця 2
Результати опитування батьків учнів шкіл Харківської області (n=483)

Напрямок опитування	Результат
Система оцінювання навчальних досягнень школярів з фізичної культури не влаштовує	30,6
Існуюча система оцінювання не є об'єктивною щодо рівня фізичного розвитку учнів	36,4
Існуюча система оцінювання не допускає оцінювання рівня розвитку фізичних якостей у школярів, що мають відхилення в стані здоров'я	44,6
У тест на розвиток однієї фізичної якості повинно бути включено:	
А) 1 вправу	8,2
Б) 2 вправи	16,7
В) 3 і більше вправ	25,9
Г) залежно від груп м'язів	49,1
При складанні тестового нормативу для кожної паралелі класів у більшій мірі повинен враховуватися чинник:	
А) сенситивні періоди розвитку фізичних якостей	30,8
Б) медичні показники	54,2
В) правильне технічне виконання тестової вправи	15
Запропонували виділити в окремий модуль програми матеріалів, що стосуються контрольних і тестових нормативів, з умовою входження в нього технічної підготовки учнів до цих тестів	58,3

модуль. У цьому модулі учні повинні опановувати технічну підготовку до складання тестових вправ та безпосередньо їх складати.

З іншої сторони, аналіз результатів опитування батьків учнів початкової ланки загальноосвітніх навчальних закладів Харківської області (табл. 2) показав

декілька інші результати.

Так, незадоволених існуючою системою оцінювання фізичної підготовленості батьків лише третина (30,6%). Мають сумніви щодо її об'єктивності 36,4%, а тих батьків, що мають думку про неможливість за допомогою впровадженної системи визначати рі-

вень фізичної підготовленості учнів з послабленим здоров'ям – 44,6%. Однак, по-перше, близько половини батьків (49,1%) упевнені, що для визначення ступеня розвитку фізичних якостей необхідно включати у комплекс тестування стільки вправ, скільки груп м'язів задіяні у цьому процесі. По-друге, необхідно враховувати при розробці систем тестування сенситивні періоди розвитку дітей. Так вважає 30,8% опитаних респондентів.

Більшість опитаних батьків учнів Харківської області (58,3%), так як і батьки міста Харкова, вважають, що до навчальної програми необхідно включити спеціальний модуль, матеріали якого дозволили б оволодіти учням технічними особливостями вправ для складання тестів. Крім того, респонденти, як м. Харкова, так й Харківської області, вважають за доцільне використовувати дані про результати тестування фізичних якостей дітей у навчальному процесі за такими пріоритетами:

- 1) Використання для виставлення оцінки – 42%;
- 2) Як орієнтир для вчителів та батьків учнів – 27,6%;
- 3) Як дані для моніторингу – 20,3%;
- 4) Як дані для корекції навчального процесу – 10,1%.

При цьому найбільш вагомим чинником, який слід

враховувати при складанні тестів фізичної підготовленості, батьки вважають наявність хронічних захворювань у учнів (59,7%). Другим чинником, на їх думку, є рівень фізичного розвитку школярів – 24,9%. Вага і зріст та частота респіраторних захворювань, з точки зору опитаних батьків учнів, не є визначальними, їх указали відповідно 10,7 та 4,7% опитаних респондентів.

Отже, проведений аналіз результатів соціологічного опитування дозволив зробити наступні **висновки**:

1. Від 30 до 50% батьків школярів незадоволені системою оцінювання розвитку фізичних якостей.
2. Набір тестових вправ для визначення ступеня розвитку кожної фізичної якості повинен містити декілька вправ, які дозволять об'єктивно її оцінити.
3. Тестування повинно відбуватися для усіх учнів (з урахуванням медичних показників).
4. У навчальній програмі повинен існувати спеціальний модуль щодо тестування та пов'язаних з ним вправ.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого вивчення потребують педагогічні передумови модернізації системи оцінювання фізичної підготовленості учнів початкової школи, зокрема думка фахівців фізичної культури.

Список використаної літератури:

1. Бондар Т. С. Здоров'я школярів: практичні матеріали для повсякденної роботи педагога. / Т. С. Бондар. – Х. : Вес-та; Ранок, 2009. – 192 с.
2. Бондар Т. С. Педагогічний контроль рівня фізичної підготовленості школярів в аспекті компетентнісного підходу [Електронний ресурс] / Т. С. Бондар // Народна освіта [Електронне наукове фахове видання]. – Випуск № 3(15). – 2011. – Режим доступу : http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vypysku/15/statii/bondar.htm.
3. Васьков Ю. В. Теорія і методологія дидактичних основ фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах : [монографія] / Ю. В. Васьков. – Х. : Ранок, 2011. – 392 с.
4. Круцевич Т. Теория и методика физического воспитания. Методика физического воспитания различных групп населения. Т. 2 / Т. Круцевич. – К. : Олимпийская литература, 2003. – 391 с.
5. Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи : Наказ Міністерства освіти і науки України № 755 від 20.08.2008 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
6. Про утворення міжвідомчої робочої групи з розроблення проектів «Положення про фізкультурно-оздоровчий комплекс «Крок до здоров'я» та методичних рекомендацій щодо забезпечення рухової активності учнів і студентів у навчальний та позаурочний час» : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 515-р від 13.05.2009 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Про проведення Всеукраїнського фізкультурно-патріотичного фестивалю школярів України «Нащадки козацької слави» : Наказ МОН України від 25.03.2008 № 245 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
8. Сутула В. О. Формування фізичної культури особистості стратегічне завдання фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів / В. О. Сутула, Т. С. Бондар, Ю. В. Васьков // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теор. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2009. – № 1. – С. 15–21.
9. Сутула В. О. Здоров'я школярів як соціально-педагогічна проблема / В. О. Сутула, Т. С. Бондар., М. М. Кочуєва // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2010. – № 17. – Ч. II. – С. 295–304.
10. Шиян Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1 / Б. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2001. – 272 с.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2013 р.

Опубліковано: 30.12.2013 р.

Аннотация. Пелешенко И. Н. Социальные предпосылки модернизации оценивания физической подготовленности учащихся начальной школы. Рассмотрены результаты социологического исследования, проведенного среди 1372 родителей учащихся начальных классов общеобразовательных учебных заведений Харьковской области. Установлено, что около половины родителей школьников недовольны системой оценивания физической подготовленности их детей. Родители считают, что система тестирования должна содержать несколько упражнений, определяющих развитие каждого физического качества, и должна быть доступной для детей, имеющих ослабленное здоровье. Так же респонденты высказывают пожелания о введении в учебную программу специального модуля по технической и физической подготовке школьников к тестированию.

Ключевые слова: опрос, тестирование, школьники, физические качества, физическая подготовленность, оценивание.

Abstract. Peleshenko I. N. Social prerequisites of modernization assessment of physical fitness of primary school students. The results of the survey conducted among 1,372 parents of primary school pupils of secondary schools of Kharkiv region. Found that about half of the pupils' parents are unhappy with the system evaluation of physical fitness of their children.

Parents believe that the testing system should include some exercises that determine the development of every physical quality. In particular, the test system should be accessible to children with poor health. Also, the respondents expressed the desire for the introduction into the curriculum of a special module on technical and physical preparation of students for the test.

Keywords: surveys, testing, school, physical qualities, physical fitness, assessment.

References:

1. Bondar T. S. Zdorov'ya shkolyariv: praktichni materiali dlya povsyakdennoi roboti pedagoga [Health students: practical materials for the daily work of the teacher], Kharkiv, 2009, 192 p. (ukr)
2. Bondar T. S. Narodna osvita [Elektronne naukovе fakhove vidannya] [Education. Electronic scientific editions], vol. № 3(15), 2011, Access mode : http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/15/statti/bondar.htm. (ukr)
3. Vaskov Yu. V. Teoriya i metodologiya didaktichnikh osnov fizichnogo vikhovannya v zagalnoosvitnikh navchalnikh zakladakh [Theory and methodology of didactic the basics of physical education in secondary schools], Kharkiv, 2011, 392 p. (ukr)
4. Krutsevich T. Teoriya i metodika fizicheskogo vospitaniya. Metodika fizicheskogo vospitaniya razlichnykh grupp naseleniya [Theory and methods of physical education. Methods of physical education of different groups], Kyiv, 2003, 391 p. (rus)
5. Pro zatverdzhennya kriteriiv otsinyuvannya navchalnikh dosyagnen uchniv pochatkovoi shkoli : Nakaz Ministerstva osviti i nauki Ukraini № 755 vid 20.08.2008 r. [On criteria evaluation of academic achievement of elementary school students: Ministry of Education and Science of Ukraine № 755 dated 20.08.2008], Access mode : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. (ukr)
6. Pro utvorennia mizhvidomchoi robochoi grupi z rozroblennia proyektiv «Polozhennia pro fizkulturno-ozdorovchiiy kompleks «Krok do zdorov'ya» ta metodichnikh rekomendatsiy shchodo zabezpechennia rukhovoї aktivnosti uchniv i studentiv u navchalniy ta pozauruchniy chas» : Rozporyadzhennia Kabinetu Ministriv Ukraini № 515-r vid 13.05.2009 r. [On Establishment of interdepartmental working group development of projects "Regulations on the sport complex" Step to Health "and guidelines to ensure the physical activity of students in academic and outside school hours": Cabinet of Ministers of Ukraine № 515-r 13.05.2009], Access mode : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. (ukr)
7. Pro provedennia Vseukrainskogo fizkulturno-patriotichnogo festivalu shkolyariv Ukraini «Nashchadki kozatskoї slavi» : Nakaz MON Ukraini vid 25.03.2008 № 245 [On a nationwide sports and patriotic festival schoolchildren of Ukraine "Descendants of Cossack glory": Order of the Ministry of Education of Ukraine of 25.03.2008 № 245], Access mode : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. (ukr)
8. Sutula V. O. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2009, vol. 1, pp. 15–21. (ukr)
9. Sutula V. O., Bondar T. S., Kochuyeva M. M. Visnik LNU imeni Tarasa Shevchenka [Journal of LNU named after Taras Shevchenko], 2010, vol. 17, iss. II, pp. 295–304. (ukr)
10. Shiyani B. Teoriya i metodika fizichnogo vikhovannya shkolyariv [Theory and methodology of physical education in schools], Ternopil, 2001, 272 p. (ukr)

Received: 28.10.2013.

Published: 30.12.2013.

Пелешенко Игорь Николаевич, igorpeleshenko@mail.ru; Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета: переулок Руставели 7, г. Харьков, 61001, Украина.

Igor Peleshenko, igorpeleshenko@mail.ru; Communal institution «Kharkov Academy of Humanities and Education» Kharkiv Regional Council: Rustaveli Lane 7, Kharkiv, 61001, Ukraine.

